



Nr. 15.

Warszawa, dn. 1 sierpnia 1938 r.

Ogóln. zbioru Nr. 708.

WYDAWCA: W imieniu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych — Prezes Rady Związku inż. Piotr Drzewiecki.
Za redaktora odpowiedzialnego inż. Antoni Dunin.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA: Warszawa, ul. Marszałkowska 140, tel. 5.94-26. Adres telegr.: „Metalowcy — Warszawa“.

Prenumerata wynosi z przesyłką w kraju: zł. 5 kwartalnie. Numer pojedynczy zł. 1.—

TREŚĆ NUMERU: O czynnik najwaźniejszy. — Angielski interwencjonizm regionalny. — Przemysł maszynowy w 1937 r. — Wiadomości związkowe. — Stan finansowy przedsiębiorstw przemysłowo-handlowych w świetle bilansów. — Eksport maszyn z Niemiec do krajów Europy Północno-Wschodniej. — Rynek blachy cynowej. — Wiadomości z zagranicy. — Nowości bibliograficzne.

O czynnik najwaźniejszy

Podniesienie wżwyz gospodarstwa narodowego w Polsce przez uprzemysłowienie kraju, a więc pomnożenie dorobku i dochodu społecznego, majątku narodowego i kapitalizacji jest dziś hasłem rządu, wszystkich stronnictw i wszystkich zrzeszeń gospodarczych.

Wypracowane w tym celu programy podniesienia stanu gospodarczego w Polsce obejmują zwykle organizację władz, zrzeszeń i instytucyj i dotyczą prawodawstwa, podstaw polityki i ingerencji rządu w sprawy gospodarcze i t. p., a więc są akcją u góry społecznej.

Niestety, drogi wskazywane w tych programach nie dotyczą najczęściej rzeczy podstawowej, jaką jest sprawność pracy całej ludności, gdy dobrobyt każdego społeczeństwa na świecie jest przede wszystkim wynikiem sprawnej pracy jego ludności.

Polska zamuje na kuli ziemskiej terytorium, które geograf Griffith Taylor stawia ze względu na przychylne warunki przyrodzone dla gospodarczego rozwoju jej ludności, na szóstym miejscu po wyspach Brytyjskich, Chinach północnych, Europie zachodniej, Ameryce północnej i Australii, a przed Japonią, Nową Zelandią, Kanadą, Ameryką południową. Krajami Śródziemnomorskimi etc.

W tych warunkach w naszych rękach jest pomyslna przyszłość narodu polskiego i tylko od naszego wysiłku zależy rzeczywista mocarstwowość Polski.

Pomimo tak przychylnego położenia, Polska jest znacznie powstrzymana w rozwoju gospodarczym i to w porównaniu z krajami, znajdującymi się w znacznie mniej dogodnych warunkach, jak Finlandia, Szwecja, Norwegia, Szwajcaria.

Jest to wynikiem jedynie niskiej sprawności gospodarczej ludności polskiej.

Podstawowym czynnikiem decydującym o dobrobycie mieszkańców danego kraju jest pracowitość ludności, jej zabiegliwość, umiejętność wykorzystania czasu i dążność do poprawienia swego bytu, choćby to wymagało większego wysiłku.

Tymczasem praktyki i zwyczaje panujące w tej dziedzinie w Polsce są nieprzychylne dla gospodarczego rozwoju, koniecznego dla dorównania sąsiadom i dla zabezpieczenia bytu państwa.

Podniesienie sprawności gospodarczej ludności polskiej jest nakazem dziś najwaźniejszym ponad inne.

Nieprzychylne praktyki dla rozwoju życia gospodarczego w Polsce wynikają przede wszystkim z lekceważenia czasu. Przykładem charakterystycznym jest stosunek społeczeństwa polskiego do świąt i wszelkich okazji przerywania dni pracy. Obok świąt kościelnych liczniejszych zresztą w Polsce, niż ustalił to Papież Pius X, i obok świąt państwowych, mamy liczne obchody różnego rodzaju; mamy manifestacje, zjazdy, kongresy, rocznice jubileusze i inne imprezy które odciągają szerokie rzesze od pracy. Szkoda stąd wynikająca jest olbrzymia.

Nadmiar świąt nieznanym w przodujących państwach zmniejsza dorobek społeczeństwa, przy tym święta przypadające wśród tygodnia stają się podstawą t. zw. „mostu“ łączącego święto z niedzielą przez zaliczenie dnia powszedniego między świętami do świąt. Z tego powodu w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej, choć tam ilość świąt jest niewielką, podniesiono obecnie sprawę ustawowego przeniesienia wszystkich świąt na poniedziałek, aby usunąć zwyczaj

„mostu“. W Polsce wszystkie święta, oprócz nakazanych przez Papieża Piusa X winny być przeniesione na niedzielę.

Przyjęty przez Polskę czas średnioeuropejski, opóźniony przeszło o pół godziny w porównaniu z czasem nad środkiem państwa, powoduje liczne szkody. Wtedy, gdy państwa zachodnie czas swój cofają o godzinę, względem swego czasu słonecznego, aby wykorzystać światło dzienne, a z tym i zdolność do pracy, Polska postępuje odwrotnie.

Brak poczucia punktualności i niedoceniań swego, ani cudzego czasu, powoduje, iż tempo życia w Polsce jest leniwe, hamujące wysiłki indywidualne, chcących sprawnie pracować.

Znakomita część pracy najemnej w Polsce opłacana jest nie za dokonane dzieło, lecz za czas przeznaczony na pracę, choć ta wskutek powszechnego nieoznaczania czasu, nie jest wykonywana z należytych wykorzystaniem czasu. Słusznie podniesiona została w Sejmie przy dyskusji nad nowelą do ustawy o Funduszu pracy, sprawa opłacania pracowników za dokonane dzieło (na akord), a nie za czas zużyty.

Nakazane urlopy, karalność za przekroczenie czasu pracy, ustawowo wyznaczonego, przy jednoczesnym braku zainteresowania o zwiększenie wydajności pracy, powoduje, iż wydajność jednostki pracującej w Polsce jest b. niska w porównaniu z Zachodem.

Stąd wyprodukowane towary w Polsce są znacznie droższe niż na Zachodzie, stąd trudność eksportu, ujemny bilans handlowy i liczne trudności dalsze.

Tymczasem jedynie zwiększona wydajność pracy, czy to drogą stosowania lepszych narzędzi i maszyn, czy też drogą lepszego wykształcenia i uproszczenia metod pracy, — umożliwia dopiero skrócenie czasu pracy bez szkody dla społeczeństwa i dla taniej produkcji.

Natomiast skrócenie czasu pracy bez zwiększenia wydajności pracy, obniża produkcję i podraża ją. Przynosi więc wielkie szkody społeczeństwu.

Francja dała nam w czasach ostatnich przekonujące dowody, jak dalece raptowna zmiana czasu i warunków pracy nieuwzględniająca, a raczej lekceważąca konieczne wtedy zwiększenie wydajności, sprawia klęskowe skutki. Produkcja tam tak dalece spadła, iż o jej wzmożenie woła dziś całe społeczeństwo francuskie.

Już tylko te wymienione praktyki, obniżające sprawność gospodarczą przyczyniają wielkie szkody i cofają nas wobec postępu świata kulturalnego.

Stać się to może największą przeszkodą do osiągnięcia wielkiej przyszłości narodu i państwa polskiego, do czego mamy wielkie zadatki.

Nie mogę pominąć milczeniem faktu, iż wolniejsze tempo pracy i życia w Polsce, w porównaniu do tempa na Zachodzie, jest mile widziane nie tylko przez Polaków, ale i przez obcych, gdy ci czas dłuższy w Polsce przebywają. Miłe są bowiem święta dla każdego. Religijni i hołdujący obchodom narodowym uważają święta za zdobycz, której bronić będą. Prawowici widzą w świętach możliwość wykonywania pracy, której nie mogą spełnić w dzień powszedni, próżniacy zaś na poparcie licznych świąt mają różne poważne ich zdaniem motywy.

Nawet Sejm w roku 1921 powiększył liczbę świąt katolickich, zmniejszonych przez Kościół w myśl Motu proprio Papieża Piusa X.

W tych warunkach w Polsce nie ma prawie głosów za przystosowaniem liczby świąt do liczby świąt kulturalnego Zachodu.

Już Król Stanisław Poniatowski w trosce o dobro narodu wystąpił ówczesnie do Papieża o zmniejszenie liczby świąt w Polsce, których było co niemiara. Za zgodą Papieża już wtedy skasowano kilkadziesiąt świąt w Polsce.

Niski więc niezmiernie dorobek Polaka na głowę wobec sąsiadów z Zachodu, szczególnie wobec przychylnych warunków istniejących w Polsce, która ma i może odegrać rolę państwa mocarstwowego, — skłonić winna czynniki układające programy poprawy stanu gospodarczego w Polsce do uwzględnienia przede wszystkim podniesienia sprawności gospodarczej *przez ujawnienie stanu wymagającego poprawy, przez inicjowanie zarządzeń, zmierzających ku poprawie, przez propagandę wydajności pracy na wszelkich polach i przez wskazywanie środków ku jej podniesieniu.*

Program Hitlera, którym natchnął on cały naród niemiecki do wielkich wyczynów, opiera się przede wszystkim w dziedzinie gospodarczej na żądaniu: *pracy wydajnej i osiągnięcia zysków.*

Obydwa te postulaty nie tylko nie mają uznania w Polsce, ale są zwalczane. Wydajność — przez sfery pracujące, widzące w zmniejszeniu wydajności poprawę swych interesów, zyski zaś przez fiskus i szerokie sfery konsumentów.

„Liga Pracy“ jest stowarzyszeniem, które wytrwale, od początku odrodzenia Niepodległości Państwa Polskiego głosi i broni sprawności gospodarczej i prawidłowo zorganizowanej wydajnej pracy, jako podstawy dla osiągnięcia dobrobytu i utrwalenia bytu Państwa.

Niestety głos „Ligi Pracy“ wszędzie jest tak niemiłe słuchany, jak niemiłym jest głos żądający zmniejszenia liczby świąt.

Tymczasem stan gospodarczy Polski ulega stale pogorszeniu. Rolnictwo, z którego żyje około 70% ludności jest dziś mało opłacalne. Przyrost ludności zwiększa w szybkim tempie ludność przeważnie rolniczą, zmniejszając dorobek jej na głowę. Wtedy, gdy państwa zachodnie zwiększają swój dorobek, w Polsce ten dorobek maleje.

Czyż w tych warunkach może być głoszona zasada zwiększenia liczby ludności Polski bez podniesienia jej dobrobytu?

Dalsze lekceważenie *czynnika pracy sprawnej i wydajnej i nie zaliczanie go do najważniejszych grozi pogorszeniem się naszego stanu gospodarczego, grozi też i bytowi Państwa.*

Byłoby pożądane, ze względu na ważność społeczną zagadnienia, aby pisma polskie, celem szerszego poruszenia tej sprawy, pomieściły artykuł niniejszy w swych organach.

Piotr Drzewiecki.

Angielski interwencjonizm regionalny

W chwili obecnej, kiedy realizowane są u nas poważne prace organizacyjne Centralnego Okręgu Przemysłowego, jest rzeczą niewątpliwie interesującą zwrócenie uwagi na ciekawy eksperyment, jaki przeprowadzany jest w Wielkiej Brytanii, gdzie pewne okręgi gospodarcze dla specjalnych powodów, poddane zostały szczególnej opiece rządu. Rzecz jest ciekawą tem więcej, że wydaje się, że i w naszych warunkach scentralizowanie ogniska dyspozycji dla spraw C.O.P. mogłoby okazać się rzeczą skuteczną, zwłaszcza w tym okresie, gdy po uruchomieniu przemysłów zasadniczych dla C.O.P-u, organizacja tego Okręgu przejdzie w drugą fazę, to jest budowania przemysłów pomocniczych i organizacji życia tego terytorium o przekształconej strukturze gospodarczej.

Poza ogólnymi gospodarczymi zarządzeniami które, jak dewaluacja funta, odbiły się szerokim echem po świecie, oraz, poza wzmocnieniem ochrony celnej, wypowiedzeniem szeregu klauzul w międzynarodowych umowach handlowych i t. p., Anglia pozostawiała w zasadzie walkę z kryzysem samemu społeczeństwu. Zaznaczyć trzeba, że te ogólne posunięcia, dzięki swej śmiałości, konsekwencji a przede wszystkim szybkości — już w bardzo dużym stopniu stworzyły w Anglii warunki szczególnie dogodnie do zwalczania kryzysu.

Dlatego też Anglia już w r. 1932 wkracza na drogę zwiększenia się wskaźnika produkcji, by w 1934 r., jako jedna z pierwszych, wyprzedzając nawet faszystowskie Włochy, osiągnąć wskaźnik produkcji wyższy niż w „sakramentalnym“ 1928 r.

Mimo tak łagodnego stosunkowo przebiegu kryzysu w Anglii, można było zauważyć w tym kraju pewne okręgi, które były szczególnie dotknięte kryzysem. Objawami tego nasilenia kryzysu były szczególnie wysokie odsetki bezrobotnych (w 1934 na terenach szczególnie dotkniętych było bezrobotnych 35,3%, wobec 16,9% osób ubezpieczonych w całej Wielkiej Brytanii), oraz stały odpływ kapitałów, które poszukiwały lokat w innych częściach Anglii.

Biorąc pod uwagę, że 1934 r. był już rokiem, w którym wskaźnik produkcji przemysłowej Anglii wynosił 105 w porównaniu do 1928 r. — objawy te były b. groźne. Doceniając niebezpieczeństwo istnienia ognisk kryzysu w kraju, parlament angielski przyjął 26 listopada 1934 r. ustawę o „Okręgach Specjalnych“, których wyodrębniono kilka, oraz wyznaczył dwóch komisarzy rządowych, wyposażonych w specjalne uprawnienia, z których jeden objął okręgi specjalne w Anglii i Walii — drugi w Szkocji.

Niezwykle ciekawą była argumentacja ministra pracy, uzasadniającego rządowy projekt ustawy. Stwierdził on mianowicie, że do istotnego zwalczania kryzysu trzeba jaknajbardziej harmonijnej współpracy społeczeństwa i rządu. „...*Jest w kraju wielu ludzi, mających znakomite pomysły i projekty, ale jest bardzo trudno umożliwić ich realizację, pozostawiając ją normalnej, pracowitej procedurze czynników administracyjnych...*“ i dalej „...*Właśnie dla przeprowadzenia na szeroką skalę eksperymentów różnych rodzajów w*

terenach, które na drodze normalnej gospodarki państwowej pozostają w tyle, wyznaczamy komisarzy...“. A więc w kraju, gdzie opinia społeczna, tak wielką rolę odgrywa jeszcze uproszczono procedurę administracyjną i prostowano ścieżki dla przedsiębiorczości zdolniejszych jednostek.

Jeśli chodzi o zadanie i uprawnienia Komisarzów, to ustawa o „Okręgach Specjalnych“ przewiduje, że Komisarz będzie z jednej strony tłumaczem istotnych potrzeb i wymagań okręgów w stosunku do władz centralnych, z drugiej strony zaś uprawnia komisarza do wprowadzania wszelkich zarządzeń, mających na celu walkę z bezrobociem, organizowanie przedsiębiorstw, wpływanie na przydział kredytów państwowych i samorządowych, prowadzenie robót publicznych, przydział zamówień rządowych i prywatnych na terenie podległych sobie okręgów itp.

Poza ogólnymi wytycznymi, wynikającymi z samej ustawy, Komisarze otrzymali od parlamentu i rządu wiążące wskazówki, bliżej określające ich funkcje. A więc podkreślono mocno, że komisarz nie jest obowiązany do bezpośredniej pomocy bezrobotnym, nawet w postaci dostarczania im pracy. Jego zadanie jest inne...: „...*ułatwić gospodarczy rozwój i socjalne odprężenie w okręgach specjalnych*“. *Rozwój gospodarczy jest problemem długoletniej polityki i każdy projekt w tym względzie musi być rozpatrywany nie pod kątem widzenia natychmiastowej korzyści, czy natychmiastowego wzrostu zatrudnienia, jakie może wywołać, ale raczej pod kątem ogólnego wpływu, jaki wywrzeć może na całokształt prac prowadzonych w celu zapewnienia stałego i długofalowego rozwoju gospodarczego okręgu. Projekty przynoszące doraźną ulgę tylko w postaci zwiększenia zatrudnienia, ale nie mające dalszego celu i wpływu, nie mogą być realizowane...*“.

Każdy Komisarz otrzymał fundusz dyspozycyjny w wysokości 2 milj. funtów rocznie oraz zapewnienie ułatwień kredytowych i poparcia ze strony instytucji rządowych.

Jeśli chodzi o ograniczenie władzy komisarzy, to formalnie podlegają oni bezpośrednio kompetencjom Ministra Pracy, który jest odpowiedzialny za ich działalność przed rządem i parlamentem i jest obowiązany zapewnić harmonijną współpracę z innymi zainteresowanymi resortami rządowymi.

W celu uniknięcia kolizji między samorządami a władzami centralnymi wprowadzono zakaz korzystania z funduszy dyspozycyjnych komisarzy w wypadkach, gdy pewne przedsięwzięcia publiczne już korzystały z finansowego poparcia rządu.

Innym charakterystycznym zakazem był zakaz udzielania bezpośredniej pomocy finansowej przy zakładaniu nowych przedsiębiorstw, obliczonych na zysk. Celem zakazu było zapewnienie, że wysiłki komisarzy skoncentrują się w całości na rozbudowanie podstawowych urządzeń gospodarczych, unikając finansowania wprost poszczególnych przedsiębiorstw. Słowem ustawodawcy chodziło o zorganizowanie pomocy pośredniej, w myśl zasad długofalowej polityki gospodarczej. Bezwzględność jednak zakazu nie wytrzymała próby życia i spotkawszy się z ostrą krytyką w rapor-

tach komisarzy, zakaz został w maju 1937 r. ostatecznie zniesiony.

Ostatnia wyżej wymieniona ustawa udzieliła nadto komisarzowi prawo kwalifikowania ulg w podatkach dochodowych i niektórych komunalnych dla przedsiębiorstw, których znaczenie i rozwój są szczególnie ważne dla okręgu. Generalne ulgi przewiduje ustawa z 1937 r. dla nowozałożonych przedsiębiorstw, zachowując jednak zasadę indywidualizacji i kwalifikowania przez komisarzy.

Wreszcie ustawa przewiduje otwarcie specjalnego kredytu obrotowego dla nowopowstających przedsiębiorstw.

Aby zapewnić ulgi dla rzemieślników i drobnych kupców, dochody do 500 funtów rocznie zostały wogóle zwolnione od podatku dochodowego na okres 7 lat.

Jak z tego krótkiego przeglądu zasad ustaw o „okręgach specjalnych“ wynika, komisarze wyposażeni zostali w szeroki zakres władzy i możliwości ingerowania w życie gospodarcze okręgów. Część ograniczeń, które okazały się zbyt mało elastycznymi zostały zniesione, inne regulujące stosunki między społecznościami podległymi komisarzowi okręgów i władzami centralnymi obowiązują do dziś. Charakterystycznym jest, że społeczeństwo najbardziej bodaj ze wszystkich cywilizowanych społeczeństw wyrobione przyjęło i wprowadziło u siebie tak daleko idącą koncentrację władzy gospodarczej.

Jeżeli chodzi o wyniki prac komisarzy „specjalnych okręgów“, to zebrane one są w pięciu tomach raportów przedkładanych za pośrednictwem Ministerstwa Pracy Parlamentowi.

Nie wchodząc w szczegóły sprawozdań interesujące już tylko badaczy rozwoju gospodarki angielskiej, należy podkreślić kilka momentów. Przede wszystkim więc kosztą pracy komisarza. Otóż w 3 raportach oceniana jest ogólna suma przedsięwzięć i prac zainicjowania lub finansowanych przez komisarzy na około 5—6 milj. funtów rocznie na okręg (ok. 140 milj. zł.), zaś kosztą obsługi okręgów specjalnych przez komisarzy, łącznie z niezliczonymi badaniami, komisjami, konkursami itp. nie przekroczyły 25 tysięcy funtów (ok. 630 tys. zł.), czyli wynoszą poniżej 1/2% ogólnej wartości inwestycji.

Praca komisarzy była prowadzona w 2-ch kierunkach:

- a) zmniejszenia bezrobocia,
- b) zwiększenia produkcji przemysłowej.

Pierwszy postulat realizowano poza zwiększaniem zatrudnienia przez organizowanie osiedlenia na roli, emigrację do innych okolic Anglii, emigrację zagraniczną, specjalne kursy i obozy dokształcające dla młodzieży.

Postulat zwiększenia produkcji był oczywiście trudniejszym do urzeczywistnienia. Należy podkreślić, że „okręgi specjalne“ w Anglii są to okręgi o bardzo poważnym wyposażeniu przemysłowym. Na ich terytorium leży spora część angielskich złóż węglowych i rud żelaznych. Szczególnie ostry przebieg kryzysu spowodował porzucenie wielu kopalń i fabryk i, notowany przez komisarzy, jako bardzo ciekawy objaw, wywołał niechęć kapitału do wracania do raz opuszczonych fabryk. Komisarze podają, że łatwiej było nakłonić kapitał do otworzenia nowego przedsiębiorstwa, niż do powrotu w mury starej fabryki.

W tych warunkach działalność komisarzy skierowała się przede wszystkim do rozbudowania tych gałęzi przemysłu, które dotychczas były słabo rozwinięte w danym okręgu (ponieważ w okręgach tych był rozwinięty prawie wyłącznie ciężki przemysł), oraz do rozbudowy sieci energetycznej i komunikacyjnej (szczególnie dróg bitych i wodnych). Poza tym wysiłki komisarzy szły w kierunku wynalezienia rynków zbytu i ulepszenia aparatu dystrybucyjnego.

Jeśli chodzi o sieci energetyczną i komunikacyjną, to nie natrafiono na większe trudności, ani ze strony samorządów, ani też ze strony koncesjonowanych przedsiębiorstw. Gorzej było ze ściąganiem kapitału prywatnego dla uzupełnienia wytwórczości przemysłowej. Przedsiębiorcy unikali tych okręgów i dopiero wprowadzenie ulg z mocy ustawy z r. 1937 dało najlepsze wyniki.

Na specjalną uwagę zasługuje projekt komisarza „okręgów specjalnych Anglii i Walii, zrealizowany częściowo w 1937 r., mianowicie budowanie z funduszy publicznych budynków fabrycznych i odstępowanie ich na zasadzie długoletniej amortyzacji kosztów nabycia przedsiębiorcom dla lekkiego przemysłu prywatnego. Brak jeszcze dostatecznych danych dla oceny skuteczności tego śmiałego posunięcia. W każdym razie komisarz Sir George M. Gillet w swoim raporcie daje optymistyczną ocenę wyników eksperymentu i przywiązuje do jego realizacji duże nadzieje.

Jeśli chodzi o organizację rynku i o nowe możliwości zbytu, szczególną uwagę przywiązują komisarze do przeróbki węgla na produkty pochodne, jak benzyna, karbid itp.

Szczupłość miejsca nie pozwala na szersze omówienie działalności „Komisarzy Okręgów Specjalnych“.

Inż. Mieczysław Reklewski.

Przekonani, że sprawa ta może zainteresować naszych Czytelników podajemy, że sprawozdania komisarzy znajdują się w bibliotece Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych.

Przemysł maszynowy w 1937 r.

Komitet francuskiego związku przemysłu maszynowego (Federation de la Mécanique) ogłosił z okazji Walnego Zgromadzenia szczegółowe sprawozdanie o sytuacji przemysłu maszynowego w 1937 r.

Sprawozdanie to poza szczegółową analizą sytuacji we Francji, zawiera również ocenę stanu eksportu przemysłu maszynowego w kilku ważniejszych (na tym odcinku) krajach.

Niemcy. Przemysł niemiecki wykazywał w 1937 roku, podobnie jak to miało miejsce w roku poprzednim, bardzo żywą działalność. Wskaźnik produkcji podniósł się ze 107 w 1936 r. na 118 w 1937 r., (1913 rok = 100), a ilość bezrobotnych spadła w tym roku z 1.500.000 na 995.000.

To tempo pracy pozwoliło przemysłowi niemieckiemu rozwijać żywą działalność eksportową, zwłaszcza

cza w dziedzinie przemysłu maszynowego i mechanicznego. Eksport wyrobów tego działu osiągnął w 1937 r. 424.000 ton wartości 685 milj. marek (w 1936 roku wyeksportowały Niemcy 334.000 ton). Eksport ten w najważniejszych działach przedstawiał się w sposób następujący:

	1937 r.	1936 r.
obrabiarki	109000 ton	70000 ton
maszyny włókiennicze	47000 „	44000 „
maszyny rolnicze	28000 „	22000 „
motory Diesela	25200 „	19315 „
parowozy	19450 „	13900 „
maszyny papiernicze	17000 „	10000 „
podnośniki i przewoźniki	8000 „	4000 „

Głównymi odbiorcami niemieckiego przemysłu mechanicznego były Rosja, Wielka Brytania, Włochy, Jugosławia, Holandia, Francja, Rumunia, Turcja, Bułgaria, Polska, a z krajów pozaeuropejskich Brazylia, Indie, Japonia, Chiny, Afryka Płd.

Wartość przeciętna towarów eksportowych tego działu utrzymała się na poziomie poprzedniego roku i wyniosła 1,7 RM za 1 kg.

Wielka Brytania. Rok 1937 był w Wielkiej Brytanii rekordowym a wskaźnik produkcji w stosunku do 1914 r. osiągnął 121 (w 1936 r. = 115) dzięki czemu ilość bezrobotnych spadła z 1825000 na 1775000.

Eksport przemysłu maszynowego i mechanicznego wyniósł 445 000 ton wartości 50 000 000 funtów sterlingów (w 1936 r. 386 000 ton).

Szczególny wzrost wykazał eksport maszyn włókienniczych — 72000 ton (53000 ton), motorów — 40000 ton (27000 ton), materiału elektrycznego — 35000 ton (30000 ton).

Głównymi odbiorcami były Dominia (60%) i Indie Brytyjskie (17%). Na dalszych miejscach wymienić trzeba: Szwecję, Holandię, Brazylię, Argentynę i Francję.

Wartość 1 kg wyeksportowanych wyrobów tego działu wzrosła z 1 szyl. 5 pensów na 1 szyl. 7 pensów.

Szwajcaria. Eksport maszyn i wyrobów działu mechanicznego ze Szwajcarii wyniósł w 1937 r. 51000 ton, czyli o 12000 ton więcej aniżeli w 1936 r. Wartość eksportu szwajcarskiego przemysłu maszynowego i mechanicznego osiągnął w 1937 r. sumę 1 miliard fr. szw.

Na pierwszym miejscu wymienić trzeba maszyny włókiennicze — 12200 ton (10300 ton), maszyny elektryczne — 6100 ton (3900 ton), motory — 7880 ton (5300 ton), obrabiarki 4600 ton (3350 ton).

Wśród odbiorców maszyn szwajcarskich wymienić należy: Niemcy, Włochy, Belgię, Holandię, Polskę, Czechosłowację i Francję oraz z poza Europy: Indie, Chiny, Japonię i kraje południowo-amerykańskie.

Warto zanotować, że przeciętna wartość eksportu maszynowego, która w 1936 r. wynosiła 2,70 fr. szw. za 1 kg wzrosła do 3,20 fr. szw. za 1 kg.

Belgia. Aczkolwiek ogólny wskaźnik produkcji

przemysłowej w 1937 r. nie odbiegł od stanu z roku poprzedniego i wyniósł 88, to jednak sytuacja eksportowa przemysłu maszynowego i mechanicznego wykazała wydatną poprawę. Oto gdy w 1936 r. eksport w tym dziale wyniósł 77000 ton, to w 1937 r. osiągnął 106000 ton, wartości 972 000 000 fr. belg.

Wśród artykułów, których eksport wzrósł, wymienić należy: motory — 7300 ton (5000 t.), maszyny i aparaty elektryczne — 25000 ton (16000 t.), obrabiarki — 4800 ton (3500 t.), maszyny włókiennicze — 2670 ton (2350 ton).

Głównymi odbiorcami były: Holandia, Francja i Wielka Brytania a poza Europą Brazylia, Chiny, Argentyna i Kongo Belgijskie.

Średnia wartość wyeksportowanego 1 kg maszyn wynosiła w r. ub. 9,15 fr. belg. (9,10 fr. belg. w 1936 roku).

Stany Zjednoczone. Wskaźnik produkcji przemysłowej w Stanach Zjednoczonych osiągnął 99, czyli o 4 więcej aniżeli w roku poprzednim.

Wartość eksportu przemysłu maszynowego wyniosła 479 milj. dol., czyli o 145 milj. dol. więcej aniżeli w 1936 r.

W roku sprawozdawczym wzrósł eksport motorów, osiągając — 15 milj. dol. (9 milj. dol.), maszyn do budowy dróg — 22 milj. dol. (11 milj. dol.), maszyn górniczych — 60 milj. dol. (34 milj. dol.), obrabiarek — 60 milj. dol. (41 milj. dol.), maszyn rolniczych 75 milj. dol. (43 milj. dol.) i maszyn biurowych — 37 milj. dol. (23 milj. dol.).

Francja. Sprawozdanie stwierdza, że za wyjątkiem przemysłu zbrojeniowego, inne działy przemysłu maszynowego nie wykazały w 1937 r. takiego tempa rozwoju.

Najslabiej pracowały przemysły: maszyn tkackich, rolniczych, środków lokomocji, maszyn dla przemysłu papierniczego i drzewnego. Wskaźnik dla tej grupy fabryk wahał się pomiędzy 30 i 70 normalnego.

W 1937 r. przywieziono do Francji 136000 ton maszyn, narzędzi itp., czyli o 33000 ton więcej niż w 1936 r. Z liczby tej 34% przypada na Niemcy, 15% — Stany Zjednoczone, 12% — Belgię i Luksemburg, 10% — Wielka Brytania i 7% — Szwajcaria.

Szczególnie wzrósł import: motorów (+ 17%), maszyn tkackich (+ 40%), maszyn papierniczych (+ 26%), maszyn rolniczych (+ 45%), obrabiarek (+ 46%), maszyn biurowych (+ 58%) i narzędzi (+ 55%).

Eksport wyniósł w tym dziale 211000 ton (1936 = 201000 t.) wartości 909 milj. fr. Ponieważ wartość importu wyniosła 2203 milj. fr, przeto deficyt handlu zagranicznego w dziale maszyn stanowił w 1937 roku 1294 milj. fr.

Głównymi odbiorcami byli: Belgia i Luksemburg, Wielka Brytania, Holandia, Argentyna, Brazylia, Szwajcaria, Hiszpania, Szwecja, Portugalia, Egipt, Płd. Afryka, Włochy i Norwegia.

Poważnym odbiorcą były kolonie francuskie, do których wywieziono 167000 ton maszyn.

Wiadomości związkowe

O współpracę z hutnictwem

W dn. 19 lipca r. b. o godz. 17-ej w lokalu Związku (Marszałkowska 140), odbyło się zebranie Członków Zarządu, Prezesów Grup i Prezesów Oddziałów naszego Związku, na którym Wiceprezes Naczelnej Organizacji Hutnictwa, p. Inż. Andrzej Zalewski, zaznajomił zebranych z nową organizacją hutnictwa, w szczególności zaś w dziedzinie współpracy z przemysłem metalowym przetwórczym, po czym odbyła się szczegółowa dyskusja na powyższy temat.

Z Grupy Odlewni

Dnia 23-go czerwca b. r. w lokalu P.Z.P.M. odbyło się posiedzenie Zarządu Grupy Odlewni. Tematem obrad była sprawa organizacji sprzedaży surówki i jej raportacji z dużym zainteresowaniem omawiana i dyskutowana. Poza tym poruszono szereg spraw, dotyczących prac przeprowadzonych na terenie Grupy.

W związku z przeprowadzaną obecnie akcją utworzenia Katedry Odlewnictwa, p. prof. K. Gierdziewski złożył Członkom Zarządu sprawozdanie z konferencji u Pana Vice-Ministra W. R. i O. P.

Grupa Odlewni przy P.Z.P.M. podjęła inicjatywę zaopatrzenia odlewni w polskie normy narzędzi formierskich. Normy narzędzi formierskich opracowane przez Grupę i zatwierdzone przez Polski Komitet Normalizacyjny, zostały wydrukowane i rozesłane do odlewni zrzeszonych. Dla orientacji podamy poniżej wykaz tych norm (P.K.N.):

Stopki formierskie okrągłe	Nr. 2668
Łopatki formierskie gładziki	„ 2947
Łopatki formierskie lancety z haczyk.	„ 2944
Łopatki formierskie jaszczurki	„ 2945
Łopatki formierskie paluszki	„ 2946
Łopatki formierskie esy	„ 2948
Łopatki formierskie żmijki	„ 2949
Łopatki formierskie lancety ze stopką	„ 2950
Łyżki formierskie sercówki	„ 2953
Łyżki formierskie płaskie	„ 2952
Łączki formierskie półokrągłe	„ 2951
Gładziki kuliste	„ 2675
Gładziki półokrągłe	„ 2675

Normy narzędzi formierskich można nabywać w Sekretariacie Grupy Odlewni (Marszałkowska 140), w cenie za jeden komplet (13 sztuk) zł. 6.50.—

Sprostowanie

W Nr. 14 „Przemysłu Metalowego“ z dn. 15 lipca r. b. w sprawozdaniu z Walnego Zgromadzenia wydrukowano błędnie, że Dyrektor Związku poinformował o powstaniu Sp. z o. o. Tow. Budowy i Sprzedaży Obrabiarek „w porozumieniu z Władzami Związku“. Winno być: „zorganizowanej poza Związkiem“.

Jednocześnie prostujemy umieszczoną w jednym

z pism wskazówkę, że siedzibą nowozałożonej Spółki jest jakoby Polski Związek Przemysłowców Metalowych. Związek nigdy o to nie był proszony, zgody swej na wskazanie jego jako siedziby Spółki nie dawał oraz udziału w zorganizowaniu tej Spółki żadnego nie przyjmował.

Przewozy na P. K. P.

Dane statystyczne o przewozach na P.K.P. w wagonach towarowych przedstawiają się jak następuje:

dziennie załadowano i przyjęto od obcych kolei

Za I półrocze 1936 r. — 9.911 wag.

Za I półrocze 1937 r. — 12.179 wag.

Za I półrocze 1938 r. — 13.584 wag.

(T).

W sprawie uprzemysłowienia ziem północno-wschodnich

Bank Gospodarstwa Krajowego przy współpracy Izby Przemysłowo-Handlowej w Wilnie rozważa sprawę finansowania przemysłu na ziemiach północno-wschodnich.

Nowe normy

Polski Komitet Normalizacyjny przy Ministerstwie Przemysłu i Handlu podaje do wiadomości, iż ukazały się między innymi w druku, uchwalone przez Komitet w dn. 9 grudnia 1936 r. i w w dn. 1 6grudnia 1937 r.

Wytrzymałość materiałów

Cena
Zł.

w—3 Próba (statyczna) rozciągania metali ciągliwych (2-gie wydanie zmienione. Niniejsze wydanie unieważnia poprzednie z grudnia 1925 r.) (4 ark.)	2.—
w—6 Próba twardości metali sposobem Brinell'a. (4 ark.)	2.—

Rurociągi

B—703 Barwy rozpoznawcze rurociągów	1 50
---	------

Technologia chemiczna.

C—501 Smoly drogowe. (2-gie wydanie zmienione. Niniejsze wydanie unieważnia poprzednie z października 1932 r.) (4 ark.)	2.—
C—507 Pobieranie próbek i badanie smoły do smarowania dachów, zaprawy smołowej oraz lepnika smołowego. (3 ark.)	1 50

Metale.

Stal

H—250 Stal konstrukcyjna stopowa (walcowana lub kuta). 2 ark.	1.—
---	-----

Technika warsztatowa.

Narzędzia rzemieślnicze.	Cena Zł.
N—1658 Przybory nitownicze śrubowe	0.50
N—1704 Nadstawki kowalskie. Gładziki kuliste	0.05
N—1713 Podcinki kowalskie wklęsłe	0.50
N—1756 Szczypce płaskie, równoległe krótkie	0.50
N—1757 Szczypce płaskie, równoległe wydłużone	0.50
N—1766 Szczypce okrągłe, równoległe krótkie	0.50
N—1767 Szczypce okrągłe, równoległe wydłużone	0.50
N—1846 Obcęgi do podkowiaków	0.50
N—1847 Obcęgi do obcinania rogu kopyt	0.50
N—2022 Klucze łańcuchowe do rur	0.50
N—2668 Stopki formierskie okrągłe	0.50
N—2675 Gładziki formierskie kuliste (guziki)	0.50
N—2676 Gładziki formierskie półokrągłe	0.50
N—2830 Łyżki lejnicze	0.50
N—2910 Pogrzebacz kowalski	0.50
N—2941 Łopatki formierskie. Gładziki	0.50
N—2944 Łopatki formierskie. Lancety z haczykiem	0.50
N—2945 Łopatki formierskie. Jaszczurki	0.50
N—2946 Łopatki formierskie. Paluszki	0.50
N—2948 Łopatki formierskie. Esy	0.50
N—2949 Łopatki formierskie. Żmijki	0.50
N—2950 Łopatki formierskie. Lancety ze stopką	0.50
N—2951 Łyżki formierskie półokrągłe	0.50
N—2952 Łyżki formierskie płaskie	0.50
N—2953 Łyżki formierskie sercówki	0.50
N—3311 Olejarki warsztatowe z zaworem	0.50
N—3315 Olejarki płaskie	0.50
N—3317 Olejarka okrągła	0.50
N—3508 Trzonki do nadstawek kowalskich	0.50

Samochody.

S—224 Silnik. Obsada nastawna z kołnierzem do prądnicy, sprzężarki, pompy itp. (2-gie wydanie zmienione. Niniejsze wydanie unieważnia poprzednie z października 1932 r.)	0.50
S—321 Podwozie. Zakończenie piór resorów	0.50
S—324 Podwozie. Sworzeń kulisty	0.50
S—325 Podwozie. Taśma hamulca	0.50

Normy powyższe są do nabycia w Biurze Polskiego Komitetu Normalizacyjnego, Warszawa 12, Rakowiecka 4.

Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej

Stowarzyszenia Zarządzającego Funduszem imienia Piotra Drzewieckiego dla krzewienia idei gospodarczego rozwoju narodu i państwa polskiego od dn. 1.I.1937 — dn. 1.I.1938.

Kapitał żelazny Funduszu składa się ze złożonej w Banku Zachodnim:

4 i ½% Pożyczki Wewnętrznej 1937 w sumie zł. 29.600.— na którą została zamieniona we wrześniu 1937 roku, wskutek konwersji, 7% Pożyczka Stabilizacyjna w sumie dol. 4.000.— oraz z

3% Bonów Skarbu Państwa w sumie zł. 1.008. —
(nr. 1049, 1050 od. 90)

otrzymane z wymiany dol. 140 jako kuponów od 7% Pożyczki Stabilizacyjnej.

Wpływy Stowarzyszenia składały się jedynie z procentów od papierów, stanowiących Fundusz Żelazny i zużyte były na subwencje w sumie zł. 900.— wyasygnowanych Tow. „Liga Pracy” na wydawnictwa.

Przewyżka wpływów nad wydatkami w wysokości zł. 440.— stanowi gotówkę, znajdującą się na rachunku Funduszu w Banku Zachodnim.

Warszawa, dn. 31 stycznia, 1938.

Komisja Rewizyjna:

podpisano: (—) Jerzy Łempicki, R. Kaszuba, W. Polkowski.

Zniżki kolejowe na XVIII Międzynarodowe Targi Techniczne

Ministerstwo Komunikacji przyznało uczestnikom (wystawcom i zwiedzającym) tegorocznych Międzynarodowych Targów Technicznych we Lwowie, w czasie od 3 — 13 września br. zniżkę kolejową w drodze powrotnej w wysokości 75%, przy czym przyjazd do Lwowa na podstawie karty uczestnictwa może nastąpić w czasie od 1 — 12 września br., a przejazd z powrotem w czasie od 3 — 16 września b. r. Karty uczestnictwa wydane staraniem Ligi Popierania Turystyki, będzie można nabyć w cenie zł. 3.— w przedstawicielstwach Ligi Popierania Turystyki na większych stacjach kolejowych oraz w biurach podróży „Orbis”, „Wagons Lits Cook” i „Francopol”. Wyjeżdżający z mniejszych stacji kolejowych powinni zgłosić swe zapotrzebowanie u zawiadowcy danej stacji na kilka dni przed terminem wyjazdu, by mogli na czas otrzymać karty uczestnictwa. Zwraca się uwagę, że przy wyjeździe należy ostemplować w kasie stacyjnej kartę uczestnictwa przy zakupie pełnego biletu do Lwowa, gdyż jest to koniecznym warunkiem korzystania ze zniżek w drodze powrotnej.

Pierwszy zwycięski występ polskich motocykli — „setek” na wyścigach w Bydgoszczy

W niedzielę, dnia 3 lipca br. odbyły się na Stadionie Sportowym w Bydgoszczy wyścigi motocyklowe i rowerowe organizowane przez kluby sportowe Bydgoszczy przy współudziale stowarzyszeń sportowych z całego Pomorza oraz mistrza Polski p. Napierały. W ramach tej niezmiernie emocjonującej imprezy, do której stanęły maszyny z silnikami angielskimi, niemieckimi i polskimi, odbył się pierwszy na Pomorzu bieg popularnych motocykli — setek. Po zaciętej walce jaka rozegrała się na przestrzeni 7,5 km. zwycięstwo odniósł p. Tornow-junior na motorowerze polskim produkcji fabryki „Tornado”, wyposażonym w silnik krajowy typu „SS-3-MR” wyrobu fabryki A. Steinhagen i H. Stransky w Warszawie, bijąc motorowery „Villiersa” i „Sachsa”.

Zwycięstwu całkowicie krajowej „setki”, tak dziś popularnej wśród najszerzych warstw, licznie zebrana na Stadionie publiczność zgotowała entuzjastyczne owacje.

Rejestrując ten znamieny fakt, należy zaznaczyć, że jest to pierwszy występ sportowy i zarazem pierwszy znakomity sukces polskiej „setki”, zaopatrzonej w silnik polskiej konstrukcji, wykonany całkowicie w kraju z polskich surowców, których seryjna produkcja została rozpoczęta przed pół rokiem i które wychodzą już dziś na polski rynek.

Stan finansowy przedsiębiorstw przemysłowo-handlowych w świetle bilansów

Pod takim tytułem ukazała się praca prof. Konrada Czerwińskiego, członka Rady Spółdzielni Kredytowej Przemysłowców Metalowych i współwłaściciela związkowej fabryki „Compensator“, w której Autor, jeden z najwybitniejszych bilansistów polskich zobrazowuje, na podstawie ścisłej analizy bilansów około 800 spółek akcyjnych w Polsce, strukturę finansową w 1935 r., stan umoznienia, rentowność i płynność kapitałów pracujących w życiu gospodarczym polski przy uwzględnieniu podziału na zasadnicze grupy.

Niewielkie dziełko, bo liczące zaledwie 49 stron, nie posiada wartości dziennikarskiej, omawia bowiem stan z 1935 r. i dla tego zapewne nie znajdzie echa w prasie tym niemniej dla ekonomisty jest niezmiernie wartościowym dziełem, stanowiącym ważki materiał dla wnioskowań i kontroli zjawisk z lat ostatnich i dlatego należy gorąco zaapelować do Autora, aby nie porzucił na opracowaniu za 1935 r., ale aby kontynuował swoją pożyteczną pracę i dawał periodyczne naświetlenia sytuacji z punktu widzenia przeprowadzonej przez Autora analizy bilansów.

Nie sposób jest w ramach recenzji oddać bogactwa treści broszury. Tylko dla zachęty do przeczytania tej pracy, podamy tu kilka zestawień i uwag Autora.

Zbićrowy bilans 123 Sp. Akc. Przemysłu Metalowego (1935 r.).

Stan czynny.

Stan bierny.

%		mil. zł.		mil. zł.	%
56.7	Nieruchomości i ruchomości . . .	414.3	Kapitały zakł.	224.1	30.6
3	Kasa i banki . . .	22.1	„ rezerw	28.5	4
12.6	Towary i surowce . . .	92.4	„ amortyz	166	22.7
16.9	Dłużnicy . . .	123.7	Wierzyciele . .	282.1	38.6
5.2	Inne aktywa . . .	38	Inne pasywa . .	22.7	3.1
5.6	Straty z lat ub. („ z r. 1935	33.7 6.3	Zyski z lat ub. „ z r. 1935	0.8 6.3	1
100 _h		730.5		730.5	100 _h

Bilans w elementach bilansów 800 spółek akcyjnych (współczynniki).

Stan czynny.

Stan bierny.

	Stan czynny						Stan bierny						
	Inwestycje	Kasa i banki	Towary i surow.	Dłużnicy	Inne aktywa	Straty	Suma bilansowa	Kapitały zakł.	Kap. rezerwowe	Amortyzacyjne	Wierzyciele	Inne pasywa	Zyski
Rolnictwo i hodowla . . .	47.7	1.9	5.3	30.8	3.9	10.4	100	23.7	4.9	4.9	65.2	—	1.3
Górnictwo i Hutnictwo . . .	69.7	1.4	5.8	8.3	3.6	11.2	100	35.1	6.3	27.2	28.8	2.4	0.2
Przemysł metalowy . . .	56.7	3	12.6	16.9	5.2	5.6	100	30.6	4	22.7	38.6	3.1	1
„ chemiczny . . .	57	4	12.7	14.9	9.8	1.6	100	33.2	6.8	22.3	29.5	6	2.2
„ włókienniczy . . .	61.8	0.7	11.7	13.5	9.6	8.7	100	33.6	2.8	26.6	33.8	2.6	0.6
„ papierniczy . . .	78.4	2.8	8	7.4	2.4	1	100	33.2	6.3	41.7	14.5	1.9	2.4
„ spożywczy . . .	65.2	2.2	10.4	13.4	6.8	2.2	100	32	9.2	31.3	22.4	3.8	1.3
„ elektryczny . . .	87.2	2.1	2.5	6	1.6	0.6	100	38.9	3.7	24.4	27.2	4	1.8
Handel towarowy . . .	31.1	2.7	14.8	36	5.7	9.7	100	35.9	5.1	6.6	49	1.9	1.6
Handel pieniężny . . .	5.5	4.3	—	78.4	9.9	1.9	100	12.8	2.6	0.5	82.3	1.3	0.5
Komunikacja i transport	82.2	2.1	2	6.6	2.7	4.4	100	38.2	2.7	20.7	32.6	3.7	2.1
Hotele, mieszkania, jadł. dajnie	91.3	0.3	3.1	2.2	1.2	1.9	100	48.3	5.2	20.7	24.9	0.6	0.3

Aktywa płynne i zobowiązania obce.

Aktywa.

Pasywa.

	Aktywa						Pasywa		
	Kasa i banki	Towary i surow.	Dłużnicy	Różne aktywa	Suma	Wierzyciele	Różne pasywa	Suma	
w milionach złotych									
Rolnictwo	0.6	1.6	9.5	1.2	12.9	19.1	1	20.1	
Przemysł górniczy . . .	28.1	134.8	193	84	439.9	666.9	55.1	722	
„ metalowy . . .	22.1	92.4	123.7	38	276.2	282.1	22.7	304.8	
„ chemiczny . . .	28.5	90.4	106.3	70.2	295.4	210.5	42.9	253.4	
„ włókienniczy . . .	9.5	154.5	177.5	47.4	388.9	444.8	33.3	4/8.1	
„ papierniczy . . .	6.3	18.2	17	5.5	47	33	4.3	37.3	
„ spożywczy . . .	19.8	99.8	128.9	65.4	313.9	214.8	36.9	251.7	
„ elektryczny . . .	9.9	11.9	27.9	7.6	57.3	126.6	18.9	145.5	
Przemysł łącznie . . .	124.2	602	774.3	318.1	1818.6	1978.7	214.1	2192.8	
Handel towarowy . . .	4.3	23.6	57.5	9	94.4	78.2	3	81.2	
„ pieniężny . . .	70.8	0.2	1284.5	162.2	1517.7	1347.6	22	1369.6	
Komunikacja i transport	12.6	12.1	40.4	16.3	81.4	198.8	22.9	221.7	
Hotele	0.1	1	0.7	0.4	2.2	8	0.2	8.2	
Ogółem	212.6	640.5	2166.9	507.2	3527.2	3630.4	263.2	3893.6	

Eksport maszyn z Niemiec do krajów Europy Północno - Wschodniej

W Nr. 6 czasopisma niemieckiego „Ost Europa Markt“ znajduje się ciekawy artykuł Otto Quitmanna, kierownika działu handlu zagranicznego grupy gospodarczej „Maschinenbau“, Berlin p. t. „Eksport maszyn z Niemiec do krajów Europy Północno-Wschodniej,

t.j. do Polski, Szwecji, Finlandii, Litwy, Łotwy i Estonii.

Handel zagraniczny tych państw, zamieszkałych łącznie przez 45 milionów mieszkańców, wyniósł w 1936 r. w sumie 4 miliardy R.M.

Udział Niemiec w tym handlu wyniósł 18%, co zaś dotyczy przemysłu maszynowego, to Niemcy w 40% pokrywają import maszyn tych państw. Żeby cyfry te lepiej ocenić, przytoczyć należy, że udział Niemiec w całym światowym handlu maszynowym wynosi około 30%. Import w 1936 r. maszyn do wyżej wymienionych 6 państw wyraził się kwotą 110 milionów R.M., z czego na Niemcy przypadła olbrzymia suma 45 milionów R.M.

Kraje Europy Północno-Wschodniej dzieli autor na dwie grupy, zaliczając do pierwszej kraje uprzemysłowane jak: Szwecję, Polskę i Finlandię, do drugiej kraje nawskroś rolnicze t.j.: Litwę, Łotwę i Estonię.

Najstarszym przemysłowym krajem pierwszej grupy jest Szwecja.

Z ilości prawie 9 milionów mieszkańców Szwecji ponad 900.000 ludzi pracuje w górnictwie i przemyśle. Handel zagraniczny Szwecji wyniósł w 1936 r. 2 miliardy R.M., kwotę rekordową w stosunku do zaludnienia.

Pomimo dobrze rozbudowanego przemysłu rodzimego importowała Szwecja w 1936 r. maszyn różnego rodzaju o wartości ponad 50 milionów R.M., z czego 43% przypadło na import z Niemiec. Były to maszyny do obróbki metali i przemysłu włókienniczego o wartości około 2,5 milionów R.M., urządzenia hutnicze i walcownicze wartości 2 milionów R.M., maszyny drukarskie i do przemysłu papierniczego na sumę około 1 miliona R.M., motory spalinowe, maszyny biurowe na kwotę około 600.000 R.M.

Szwecja może służyć przykładem, że kraj wysoce uprzemysłowany, pomimo dobrze rozwiniętego własnego przemysłu maszynowego może być jednocześnie dużym importerem maszyn zagranicznych. Szwecja w 1936 r. stała na 6 miejscu w rzędzie importerów maszyn niemieckich. Pierwsze miejsce w tej kategorii zajmowały U.S.A. z 23%, drugie Anglia z 20% całego eksportu maszynowego Niemiec.

W przeciwstawieniu do Szwecji znajduje się Polska i Finlandia, podążające w ostatnich czasach szybkim krokiem w rozwoju uprzemysłowania swych krajów. Dotyczy to głównie Polski, której tempo w rozbudowie krajowego przemysłu jest nadzwyczaj duże. Ciekawą jest charakterystyka Autora o stosunkach w Polsce:

„Przemysł metalowo-przetwórczy oraz elektrotechniczny z wielkim rozmachem stworzył nowy centralny okręg przemysłowy w rejonie Sandomierza, stawiając Polskę w rzędzie najwięcej uprzemysłowanych krajów. Już dzisiaj w przemyśle górniczym i hutniczym oraz przetwórczym pracuje prawie 800.000 robotników, pozatem planowane są inwestycje i rozbudowy dróg kołowych, wodnych oraz sieci kolejowej kraju. Jasnem więc jest, że państwo, które w tym stadium się znajduje pomimo zwiększenia produkcji krajowej jest i będzie dobrym odbiorcą maszyn”.

W 1936 r. wartość importu maszyn zagranicznych do Polski wyraziła się kwotą 25 milionów R.M., z czego na Niemcy przypadło 42%.

W pierwszym rzędzie sprowadzone zostały maszyny do obróbki metali na sumę około 2 milionów R.M., następnie maszyny do przerobu płodów ziemnych i środków żywnościowych o wartości 1,3 milionów R.M., maszyny włókiennicze za 1 milion R.M., maszyny i narzędzia rolnicze wartości około 750.000 R.M.,

maszyny do przemysłu papierniczego, do drukowania i maszyny biurowe na kwotę 600.000 R.M., jak również i inne rodzaje maszyn specjalnego przeznaczenia.

Drugim z kolei dostawcą maszyn do Polski była Anglia (16,5%), Szwecja i Stany Zjednoczone Ameryki Północnej (9%), pozatem w małych ilościach Szwajcaria, Francja i Czechosłowacja.

Finlandia, której około 75% powierzchni jest pokryte lasami, znajduje się w okresie mocnego przemysłowego rozwoju. W przemyśle fińskim zatrudnionych było w 1936 r. około 175.000 robotników. Do dawnych znanych gałęzi przemysłu fińskiego jak: produkcja miedzi, przemysłu włókienniczego, drzewnego i papierniczego dochodzą nowe zakłady przemysłowe w południowej Finlandii, gdzie przed niedawnymi laty królował potężny las. Nowe fabryki celulozy, huty, elektrownie i tartaki są już na ukończeniu lub w ruchu. Nowy okręg przemysłowy znajduje się w dolinie Vuck-sy i w okręgu tym znajduje zatrudnienie 30 — 40.000 ludzi. Ludność Finlandii wynosi 3,5 milionów, z czego 17% znajduje zatrudnienie w przemyśle.

Handel zagraniczny Finlandii wyniósł w 1936 r. ponad 700 milionów R.M. i wzrósł znacznie w ostatnich latach. Maszyn importowano za 16 milionów R.M., z czego 34% t.j. 5,6 milionów R.M. z Niemiec. Udział Szwecji wyniósł 25%, Anglii ponad 20%, podczas kiedy udział U.S.A. nie przekroczył 8%. Widać tutaj wyraźnie jaką rolę odgrywa w tym wypadku położenie geograficzne danego kraju. Na pierwszym miejscu importu maszyn niemieckich postawić należy przywóz maszyn dla przemysłu papierniczego i drukarnianego na sumę około 1,6 milionów R.M., dalej dla przemysłu włókienniczego na sumę 800.000 R.M. i maszyn do obróbki metali na kwotę około 600.000 R.M. Pozatem dużą pozycję zajmują motory spalinowe \pm 450.000 R.M. oraz maszyny rolnicze (200.000 R.M.) i maszyny do przemysłu odzieżowego (200.000 R.M.).

Biorąc pod uwagę drugą grupę krajów Europy północno-wschodniej, musimy stwierdzić, że różnią się one zasadniczo od krajów przytoczonych powyżej, gdyż są to kraje typowo rolnicze. Zaludnienie tych państw wynosi 5,5 milionów mieszkańców, a łączny handel zagraniczny wyniósł w 1936 r. 450 milionów R.M. Z łącznego importu maszyn wartości 17,5 milionów R.M. prawie połowa przypada na Niemcy, przyczem Łotwie Niemcy dostarczyły \pm 60%, Estonii 40% i Litwie 20% całego importu maszyn.

Głównym konkurentem w dostawie maszyn była dla Niemiec w stosunku do Łotwy Szwecja i Anglia, dla Estonii Anglia i Szwecja a dla Litwy również Anglia, której udział wyraził się w 37%.

Litwa w 85% jest krajem rolniczym, wobec czego głównymi maszynami, które kraj ten importuje, są z natury rzeczy maszyny rolnicze oraz maszyny do przetwarzania płodów ziemnych. W 1936 r. Niemcy dostarczyły tych maszyn za sumę 100.000 R.M. Ilość zatrudnionych w tym samym roku robotników w przemyśle litewskim wynosiła zaledwie 50.000. Główne gałęzie przemysłu stanowią fabryki włókiennicze i celulozy, młyny, tartaki i cegielnie.

Litwa dąży do zmechanizowania produkcji przetworów płodów ziemnych i gospodarki mlecznej jak również i eksploatacji pokładów torfowych oraz zużytkowania sił wodnych.

Udział Niemiec w zaopatrzeniu Litwy w maszynach zwiększył się w 1937 r. prawie dwukrotnie, głównie kosztem Anglii, której udział spadł z 37 do 22%. Podczas kiedy w 1936 r. przewaga w imporcie maszyn do Litwy była wybitnie po stronie Anglii, Łotwa 60% swego zapotrzebowania na maszyny pokrywała w Niemczech. Stan ten trwa na jednym poziomie od 10 lat. Ze względu na rolniczy charakter kraju, prowadzone są głównie maszyny, mające związek z gospodarką rolną, których przywóz prawie połowę całego importu maszyn wynosi. Niemcy dostarczyły w 1936 r. maszyn rolniczych za 700.000 R.M., silników za 800.000 R.M., maszyn do przemysłu spożywczego za 500.000 R.M., maszyn włókienniczych za 400.000 R.M., poza tym maszyn do sprężonego powietrza i pomp za 125.000 R.M. oraz maszyn do obróbki drzewa na 250.000 R.M. Ponieważ artykuły rolne Łotwy przedstawiają dla Niemiec pełnowartościowe surowce i półfabrykaty, są duże możliwości wymiany towarowej między tymi państwami.

Również dla gospodarki Estonii artykuły rolnicze odgrywają dominującą rolę. Wwóz maszyn i narzędzi rolniczych oraz silników wszelkiego rodzaju wynosi więcej niż 1/3 część całego importu maszynowego Estonii. Niemcy w 1936 r. eksploatowały do Estonii

tych artykułów za 250.000 R.M. Rozwija się tam również dobrze przemysł torfowy, gdyż 15% powierzchni Estonii stanowią pola torfowe, które są usilnie eksploatowane. Torf używany jest zarówno do opalania parowozów jak i kotłów. Poza tym rozwija się dobrze przemysł drzewny, fabrykacja celulozy, przemysł włókienniczy i fabryki cegły ogniotrwałej. Maszyn tekstylnych dostarczyły Niemcy w 1936 r. 75% całego zapotrzebowania na sumę 560.000 R.M., maszyn do przemysłu drzewnego, odzieżowego i spożywczego na 300.000 R.M. oraz wiele innych maszyn specjalnego przeznaczenia.

Niemcy w światowym eksporcie maszyn odczuwają wielką konkurencję ze strony U.S.A., Anglii, Szwecji, Szwajcarii, Francji, Włoch jak również i Czechosłowacji — starają się jednak utrzymać na opionowanych już rynkach, dostarczając swym odbiorcom części zapasowe i dodatkowe maszyny w danej gałęzi produkcji, stwarzając coraz nowe ich typy.

Wyrazem światowego zainteresowania maszynami niemieckimi może służyć obecność na tegorocznych targach technicznych w Lipsku 33.000 cudzoziemców oraz wartość niemieckiego eksportu maszyn, który w 1936 r. wyraził się sumą 800.000.000 R.M. (T).

Rynek blachy cynowanej

Światowa produkcja blachy cynowanej w ostatnim dziesięcioleciu zwiększyła się w dwójnasób. Podczas, kiedy w 1926 r. wyniosła 2.548.000 ton, w 1937 r. przekroczyła 4.257.000 ton. W roku obecnym jednak produkcja ta w 2 największych krajach produkujących ten artykuł, a mianowicie w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej i Anglii znacznie się zmniejszyła, natomiast produkcja blachy cynowanej wzrosła w Niemczech i we Francji. Rekordową ilość światowa produkcja blachy cynowanej osiągnęła w marcu 1937 i wyniosła 396.000 ton, w maju r. b. jednakże spadła do 223.000 ton.

W ostatnich czasach nietylko Japonia, Francja, Niemcy i Italia stanowią groźną konkurencję dla U.S.A. i Anglii w tej dziedzinie, lecz i kraje mniejsze jak Norwegia, Polska, Rumunia a nawet i Kanada, która przed 10 laty żadnej roli w produkcji blachy cynowanej nie odgrywała, znacznie wzmogły swą produkcję.

Tablica poniższa zawiera zestawienie produkcji blachy cynowanej w tonach wg. państw w latach 1926 i 1937:

	1926	1937
U.S.A.	1.674.322	2.421.614
Anglia	571.200	957.700
Niemcy	98.808 ¹⁾	263.011 ²⁾
Japonia	11.348	180.000
Francja	83.000	121.000

¹⁾ bez Zagłębia Saary, ²⁾ z Zagłębiem Saary.

Indie Brytyjskie	34.409	55.312
Hiszpania	17.415	10.000
Norwegia	—	19.800
Kanada	—	10.000
Czechosłowacja	7.600	8.000
Polska	—	8.236
Rumunia	—	1.955
S.S.S.R. i Włochy	50.000	200.000

Do 1930 r. Anglia spotykała się na rynkach zagranicznych jedynie z konkurencją Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej, z którą porozumienie co do podziału rynków świata w zbycie blachy cynowanej było dość łatwe. Nastąpiło wtedy połączenie tych 2 partnerów i zawarcie porozumienia, mocą którego Anglii przypadło 70%, U.S.A. zaś 30% całego światowego zapotrzebowania.

W 1931 r. wkraczają jednakże na ten teren w pierwszym rzędzie Niemcy, potem Francja i Italia, i udział Anglii spada w 1934 r. do 50%, wobec czego w tymże roku stworzony zostaje międzynarodowy kartel sprzedaży blachy cynowanej, do którego poza U.S.A. i Anglią przystępują Francja i Niemcy.

W 1935 r. do kartelu tego wchodzi Italia. W 1936 r. porozumienie to zostaje prolongowane na 2 dalsze lata, Francja otrzymuje stały przydział 36.000 ton, Zagłębie Saary 15.000 ton. Anglia, Niemcy i U.S.A. otrzymują przydziały w procentowym stosunku, przy czym dla Niemiec udział ten wynosi 16%, reszta zostaje podzielona pomiędzy U.S.A. i Anglię w stosunku 70 : 30. Italii przydzielona zostaje stała ilość 39.750 ton.

Poniższa tablica ilustruje eksport 5 państw kar-
telowych w 1926 i 1937 r. w tonach:

	1926	1937
U.S.A.	250.782	359.492

Anglia	375.041	462.255
Niemcy	20.068	134.752
Francja	20.630	7.670
Italia	1.711	21.678
		(T).

Wiadomości z zagranicy

Zakupy i inwestycje zagranicą.

Rumunia: Protezy i aparaty ortopedyczne. Preliminarz 1,8 miliona Lei. Szczegóły i oferty do 6 sierpnia r.b.: Eforia Generala I.O.V.F.L. Bucuresti. Instalacja i materiały elektrotechniczne do salin. Oferty do 4 sierpnia r.b.: Directiunea Generale C.A.M. Bucuresti.

Maszyny do napełniania flaszek. Oferty do 4 sierpnia r.b.: Eforia Generala i O.V.F.L. Bucuresti. Maszyny do pisania. Oferty do 12 sierpnia r.b.: Ministrul Muncii si Ocrotorilor Sociale, Bucuresti.

Turcja: 6 autobusów. Oferty do 19 sierpnia r.b.: Zarząd m. Burnova. Akumulatory. Oferty do 20 sierpnia r.b.: Dyrekcja K. P. Haydarpasa. Części zamienne do lokomotyw. Preliminarz 225.000 £ tur. Szczegóły i oferty do 11 sierpnia r.b.: Dyrekcja K. P. Ankara.

3.500 m. kabli. Oferty do 16 sierpnia r.b.: Ministerstwo Obrony kraju Ankara. Mijalnie za 178.890 £ tur. Szczegóły i oferty do 26 sierpnia r.b.: Ministerstwo robót publicznych, Ankara.

Instalacja elektryczna. Preliminarz 72.530 £ tur. Plany, szczegóły i oferty do 15 sierpnia r.b.: Zarząd m. Rize.

125 partij instrumentów. Szczegóły i oferty do 20 sierpnia r.b.: Ministerstwo Obrony kraju, Ankara.

120 t drutu telegraficznego. Oferty do 4 sierpnia r.b.: Dyrekcja K. P. Ankara.

Instalacja stacyj rentgenologicznych. Plany, szczegóły i oferty do 19 sierpnia r.b.: Ministerstwo Obrony kraju, Ankara.

Żelazo tytanowe, aluminium, żelazo wolframowe etc. Szczegóły i oferty do 15 września r.b.: Warsztaty wojskowe, Ankara.

Maszyna do drukowania biletów kolejowych. Oferty do 15 sierpnia r.b.: Dyrekcja K. P., Ankara.

Przyrządy i aparaty miernicze, kompasy etc. Generalna Dyrekcja Lasów, Ankara.

Aparaty fotograficzne. Szczegóły i oferty do 10 sierpnia r.b.: Ministerstwo Obrony kraju, Ankara.

Części zamienne do lokomotyw. Szczegóły i oferty do 11 sierpnia r.b.: Dyrekcja K. P., Ankara — Haydarpasa. Preliminarz 91.455 £ tur.

Bulgaria: Izolatory. Preliminarz 1,7 milj. Lewa. Szczegóły i oferty do 15 sierpnia r.b.: Dyrekcja Państwowych kopalń węgla w Pernik.

Materiały dla miejskich kolei elektr. Preliminarz 5 milj. Lewa. Szczegóły i oferty do 21 września r.b.: Zarząd m. Sofia.

Szyny. Preliminarz 5 milj. Lewa. Oferty do 21 września r.b.: Zarząd m. Sofia.

Eir. 4 transformatory po 15.000 k VA. Oferty do 6 sierpnia r.b.: Electricity Supply Board, Dublin.

Egipt: Rury, kłapy do rur, wodomierze etc. Szczegóły i oferty do 16 sierpnia r.b.: Tanzim Department, Kairo.

Instalacje elektryczne w Fayoum. Plany, szczegóły, kosztorys etc.: Public Works Ministry, Kairo.

Iran: 127 rozmaitych maszyn. Szczegóły i oferty do 19 sierpnia r.b.: Ministerstwo przemysłu, Teheran. Instalacja urządzeń wentylacyjnych w kopalniach. Plany i oferty do 21 sierpnia r.b.: Ministerstwo przemysłu, Teheran.

Unia Południowo-afrykańska. Pompy. Szczegóły i oferty do 28 sierpnia r.b.: Municipality of Pietersburg.

Osie stalowe i obręcze stalowe. Szczegóły i oferty do 25 sierpnia r.b.: Railways and Harbours, Johannesburg.

450 sztuk masztów stalowych. Szczegóły i oferty do 20 sierpnia r.b.: Capetown Electricity Supply Commission, Capetown.

Stalowa konstrukcja mostu. Plany, szczegóły, kosztorys i oferty do 28 sierpnia r.b.: Railways and Harbours, Johannesburg. Waga 539 t.

Większe ilości płyt stalowych. Szczegóły i oferty do 5 września r.b., jak wyżej.

Większe ilości śdub, mutrów, nit etc. Szczegóły i oferty do 28 września r.b., jak wyżej.

Większe ilości żelaza kątownego i profilowego. Szczegóły i oferty do 22 sierpnia r.b., jak wyżej.

461 t konstrukcja stalowa. Plany, szczegóły, kosztorys i oferty do 12 września r.b., jak wyżej.

Nowa Zelandia: Znaczne ilości żarówek. Szczegóły i oferty do 13 września r.b.: Post and Telegraph Department, Wellington.

Indie brytyjskie: Znaczne ilości obręczy stalowych. Szczegóły oferty do 25 sierpnia: South Indian Railway Co., Biuro w Londynie.

Lotwa: Postanowiona budowa fabryki maszyn rolniczych w Leepaja.

Egipt: Postanowiony zakup lokomotyw za 286.000 £ eg.

Rumunia: Ministerstwo Komunikacji zakupi maszyny do budowy dróg za 30 milj. Lei.

Jugosławia: Postanowiona budowa nowych trzech linii kolejowych kosztem 1.300 milionów Dinarów.

Węgry: Postanowiona rozbudowa i eksploatacja kopalni manganu w Urkut.

Grecja: Postanowiona budowa fabryki aluminium o rocznej produkcji 5.000 t.

Egipt: Ministerstwo Kolei zakupi wagony towarowe.

Rumunia: Ministerstwo komunikacji zakupi 23 wagony ciężarowe.

Turcja: Postanowiona budowa fabryki pługów rolniczych w Ormen Tschilik.

Iran: Postanowiona budowa siedmiu śpichrzów zbożowych kosztem 750 tys. £ ang.

Unia Pol. afryk.: Postanowiona budowa fabryki celulozy w George. Koszt 400 tys. £.

Bulgaria: Ministerstwo K. P. zakupi materiały kolejowe za 800 milj. Lewa. A.

Światowa produkcja ołowiu w kwietniu r. b. Według danych „Metallgesellschaft A. G.“, we Frankfurcie n/M. w kwietniu 1938 r. wyprodukowano w całym świecie ołowiu 132.324 tony, wobec 132.814 ton z marca r. b. i średniej miesięcznej 141.573 tony za 1937 rok. Z tej ilości przypadło na Europę 33.605 ton jednak bez Hiszpanii. Na Amerykę przypadło 68.129 ton, na Azję 12.282, na Afrykę 408 i na Australię 17.900 ton. Za czas od stycznia do kwietnia r. b. włącznie światowa produkcja ołowiu wyniosła 531.373 tony (za te same miesiące 1937 r. 547.197 ton), z czego na Europę przypadło 135.991 (122.781 ton), na Amerykę 269.142 (259.149) ton, na Azję 47.628 (46.316), na Afrykę 5.179 (11.036) ton i na Australię 73.433 (71.915) ton. (T).

Światowa produkcja cyny i cynku w kwietniu r. b. Według danych „Metallgesellschaft A. G.“ w kwietniu 1938 r. wyprodukowano w całym świecie cyny 16.030 (marzec 16.314) ton, z czego w Azji 10.502 (10.773) ton, w Afryce 2.233 (1.542) tony, w Ameryce 2.715 (3.419) ton, w Australii 300 (300) ton i w Europie 280 (280) ton. Produkcja cynku wyniosła 132.448 (marzec 139.711) ton, z czego w Ameryce 50.529 (56.015) ton, w Australii i Anglii 10.974 (11.377) ton, w Azji 7.500 (7.500) ton, w Afryce 899 (869) ton i w Europie 62.546 (63.950) ton. (T).

Nowe zamówienia na wagony kolejowe w Jugosławii. Z Belgradu donoszą, że jugosłowiańskie ministerstwo kolei zamierza nabyć 470 wagonów kolejowych dla kolei państwowych. Część wagonów ma być wykonana w kraju, część zaś ma być przekazana do wykonania fabrykom w Italii i Polsce. (T).

Zakup rowerów dla policji litewskiej. Jak donosi prasa, litewskie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

nosi się z zamiarem nabycia 780 szt. rowerów dla funkcjonariuszy policji. (T).

Nieczynne kopalnie miedzi w Salzburgu będą eksploatowane. W nieczynnych od szeregu lat z powodu nierentowności, kopalniach miedzi w Mitterberg, Binzgau i Lungau w Salzburgu podjęta zostanie w czasie najbliższym praca. Kwestia opłacalności nie wchodzi zupełnie w rachubę, chodzi bowiem o zdobycie tego cennego materiału chociażby w nieznacznych ilościach, o które zmniejszyć będzie można import, a tym samym i zaoszczędzić dewizy.

Państwowe Zakłady hutniczo-górnice „Herman Göring“ A. G. robotami będą kierowały. A.

Zakup lokomotyw i wagonów dla Brazylii. Po dłuższych pertraktacjach zawarty został między Stanami Zj. A. P. i Brazylią układ o dostawę 26 lokomotyw oraz 1000 wagonów osobowych i ciężarowych. Sfinansowaniem tych zamówień zajmie się „Export and Import Banc“, instytucja o charakterze publiczno-prawnym. Wykonanie tego zamówienia podzielono m. i. między American Locomotive Co., Baldwin Locomotive Works, Pullman Inc. i American Car & Foundry Co. A.

Złóża niklu w Japonii? Wedle doniesienia japońskiej agencji prasowej Domei odkryto w Yoigun, prowincji Hidaka, złoża rudy żelaznej, zawierającej nikel. Wydajność tych złóż oceniono na 15 milionów t metrycznych rudy żelaznej o zawartości 1 do 2% czystego niklu.

Wedle zapewnień cytowanej agencji rozpocznie się bezzwłoczna budowa huty o dziennej możliwości przetopu 1.000 t. A.

Kapitałowe inwestycje angielskie w rumuńskim przemyśle metalowym. Największa w Rumunii fabryka S. A. N. Malaxa, Bucuresti, postanowiła podwyższyć swój kapitał akcyjny, wynoszący 400 milionów Lei o dalsze 100 milionów Lei. Całą tę nową emisję pokryje Westminster Bank Ltd., Londyn, należący do banków „wielkiej piątki“ — bige five.

Zaznaczyć należy, że akcje wspomnianej fabryki maszyn nie są notowane na żadnej z giełd, wszystkie bowiem stanowią własność rodzinną Malaxów. A.

Niemieckie fabryki metalurgiczne pochłaniają fabryki w dawnej Austrii. Koncern Lokomotiv-Fabrik Henschel, A. G. Kassel, przejął akcje Wiener Lokomotiv-Fabrik A. G. Znaczna część akcyj tej ostatniej była do nie dawna w posiadaniu domu bankowego Braci Gutman. Firma ta należała swego czasu do koncernu Rotschilda wiedeńskiego.

Równocześnie prawie przejęła fabryka niemiecka „Deutsche Standard“ A. G. większość akcyj znanej w Europie fabryki telefonów i telegrafów „Czeija, Niszi & Cie“ A. G. we Wiedniu. A.

Jugosławia na pierwszym miejscu jako producent i Trepca osiągnie roczna produkcja srebra do 6.000 kg. Zaznaczyć należy, że dotychczasowa produkcja srebra z tego w Jugosławii wynosiła zaledwo 300 kg. rocznie, największą bowiem ilość rudy przetapiało dotąd poza jej granicami, co obecnie ustanie.

O ile wyniki odpowiadają obliczeniom, jak dotąd

teoretycznym, Jugosławia stanie na pierwszym miejscu jako europejski — poza ZSSR — producent srebra.

(A).

Podwyżka kapitału akcyjnego największego francuskiego koncernu aluminiowego. Nadzwyczajne walne zebranie akcjonariuszy Cie. de Produits Chimiques et Electrometallurgique Allais, Froges et Camargue — w skrócie znane jako „Péchiney“ — uchwaliło podwyższenie kapitału akcyjnego z dotychczasowych 258,3 milj. fr. fr. na 516,67 milj. fr. fr. Pierwsza transza w wysokości 86 milj. fr. emitowana będzie w ten sposób, że jedna nowa akcja przydzieloną zostanie posiadaczom trzech akcji starej emisji.

Koncern „Péchiney“ jest największym producentem aluminium we Francji i zajmuje czołowe stanowisko w kartelu aluminiowym „Alliance Aluminium Compagnie“. Czysty zysk osiągnięty w r. 1937 wynosił 36 milj. fr. fr. Dywidenda wypłaconą jest w wysokości 13% od akcji wartości nominalnej, czyli w sumie 60 fr. fr. za akcję. Zakłady fabryczne i instalacje figurują w bilansie za r. 1937 sumą 510 milj. fr. fr. Fundusz rezerwowy i amortyzacyjny wynosi 349 milj. fr. fr. Użytkowane przez emisję nowych akcji, fundusze służyć będą w pierwszym rzędzie na rozbudowę zakładów. A.

Zjednoczenie japońskich fabryk obrabiarek. W Osaka w dn. 2 maja r. b. nastąpiło połączenie fabryk, produkujących obrabiarki. Porozumienie to obejmuje okręg gubernatorstwa Osaka, w którym to okręgu produkuje się 25% całej ilości obrabiarek Japonii. Cel zrzeszenia jest następujący: 1) sprawa organizacyjna: kontrola nad surowcami, 2) standaryzowanie części maszynowych, 3) zbieranie potrzebnych danych, katalogów i wzorów, 4) poszukiwanie surowców na rynkach wewnętrznych i zewnętrznych, 5) Podniesienie wykształcenia i szkolenia robotników i urzędników.

(T.)

Rząd francuski obejmuje kopalnie złota w swych koloniach. Rada Ministrów uchwaliła na wniosek Ministra kolonij Mandla nabycie 2/3 pakietu akcji kopalń złota w Guayanie francuskiej i Gabon, znajdujących się dotąd w posiadaniu przedsiębiorstw prywatnych. Kopalnie te były nierentowne. Po objęciu zarządu przez delegatów rządowych nastąpi zupełna reorganizacja tych kopalń.

(A.).

Sowieckie zamówienia na obrabiarki w U. S. A. Sowieckie Towarzystwo Handlowe w Nowym Jorku, Amtorg Trading Corp. poczyniło zamówienia na obrabiarki w firmach amerykańskich. Chodzi tu w głównej mierze o obrabiarki do metali. Wartość tych zamówień dochodzi do 1.2 milionów dolarów amerykańskich.

(T.)

Niemieckie samochody „ludowe“. Nowe niemieckie samochody ludowe, które produkowane będą w największej na świecie fabryce w Falersleben, budowane będą prawie w całości z namiastek. Karoserie zrobione będą ze sztucznej masy żywicznej, prasowanej, która podobno ma wszystkie właściwości blachy stalowej. Wedle obliczenia 10.000 t tej masy starczy dla 20.000 wozów. Produkcja tej masy w ilościach dowolnych nie natrafi rzekomo na żadne trudności. — W miejsce innych części, konstruowa-

nych dotąd z żelaza, stali, miedzi, niklu etc. produkowane będą i zastosowanie znajdą przy budowie tych samochodów ludowych namiastki, wytworzone z węgla, wapieni i celulozy. — Nawet szyby, i to nie pękające względnie nie rozpryskujące się lane będą z sztucznej kompozycji. — Wszystko to, co dotąd produkowane było z kauczuku — (guma) — zastąpionym zostanie przez „bunę“ — kauczuk sztuczny. Pokrycie siedzeń w miejsce stosowanej zazwyczaj bawełny — kortów, będzie ze sztucznego jedwabiu, specjalnie spreparowanego. Cały zatem wóz będzie faktycznie wyprodukowany z niemieckich materiałów. Tym sposobem udało się uzyskać samochód, który dostępny będzie dla jak najszerzych mas ludności. Cena tegoż wyniesie, jak wiadomo 990 RM. będzie zatem najniższą na świecie ceną samochodu. magącego pomieścić cztery osoby.

Komentarz oficjalny, dodany do tych wiadomości, objaśnia, że ustalenie tak niskiej ceny stało się możliwym nie w drodze „dumpingu“ względnie przez wydatne subwencje państwowe, lecz jedynie dzięki odpowiedniej konstrukcji oraz stosowaniu sztucznych produktów.

(A.).

Nowa rafineria aluminium w Japonii. W Iwabuchi, w prowincji Schiznaka powstaje niebawem duża rafineria aluminium o kapitale 100 milionów jen (5,9 milionów £ ang.). Udziałowcami są: Tokio Electric Light Co. i koncerny: Mitsui, Mitsubishi oraz Sumitomo. Produkcja roczna wyniesie ma 50.000 ton aluminium.

(T.)

Zwyżka eksportu angielskiego przemysłu samochodowego. Eksport samochodów osobowych z Anglii w pierwszym półroczu 1938 r. zwiększył się o 8% w stosunku do tegoż czasokresu 1937 r., co wartościowo przedstawia zwyżkę w sumie 400.000 funtów angielskich. Spadł zato cokolwiek za ten okres eksport aut ciężarowych, podczas kiedy wartość tego eksportu wzrosła o 16.000 funtów.

(T).

Rozbudowa węgierskiego przemysłu aluminiowego. Jak donoszą z Budapesztu Węgierskie Towarzystwo Węglowe S. A., zamierza wybudować w Totis fabrykę aluminium, która ma być puszczona w ruch w lecie 1939 r.

(T).

Nowy wielki piec w Jugosławii. Według nadeszłych wiadomości z Belgradu w Capsay koło Sisaku budowany jest wielki piec o rocznej wydajności 20.000 ton surówki. Ruda do tego pieca wydobywana będzie w okolicach Ljubji i Zrinjskiej Gory.

(T).

Wielkie zamówienia tureckie w Anglii. Rząd turecki przystępuje do budowy pierwszej stalowni i walcowni, urządzenia której powierzono angielskim fabrykom w Sheffieldzie. Puszczanie w ruch tych zakładów przewiduje się na jesieni 1939 r.

(T).

NOWOŚCI BIBLIOGRAFICZNE

Ignaszewski Janusz, Polskie Towarzystwo Statystyczne w odniesieniu do gospodarki hutniczej. Katowice, 1938 r. Nakład czasop. „Hutnik“. (Drukarnia K. Miarka, Mikolów). Cm. 21, str. 31 + 1 il.

- Jak powstaje żelazo i stal? (B. m. w., 1937 r.). „Poradnia Stosowania Żelaza”, Katowice (Druk. „Książnica-Atlas”, Lwów). Cm. 21, str. 54 + 1 il. C. 1.50 zł.
- Kaufmann Stefan dr. Spawana konstrukcja stalowa gmachu Muzeum Śląskiego w Katowicach. Warszawa, 1937 r. (Drukarnia Techniczna). Cm. 29½, str. 11. Odbitka z „Przegl. Techniczn.”, 1937 r.
- Konstrukcje z rur stalowych. Katowice, 1937 r. „Poradnia Stosowania Żelaza”, Katowice. 4^o, str. 20 il. C. 1zł. 50 gr. (Treść: 1. Budowle nadziemne. — 2. Wieże i maszty. — 3. Rusztowania. — 4. Połączenia).
- Korytko S. Mapa pogładowa światowego przemysłu górniczego i komunikacji. B. m. w. i r. (1937). Cm. 90 × 100 w kolor. C. 25 zł.
- Krupkowski A. i Balicki M. Nouvelle théorie de recristallisation de métaux écrouis illustrée sur cuivre. Varsovie. 1937. „Académie des Sciences Techniques. (Drukarnia Społeczna). Cm. 30, str. 2 il. + 19. Extr.: „Annales de l'Académie de Scien. Techn. à V.”, 1937 r.
- Kulik Antoni. Droga do zupełnego uruchomienia i utrzymania stałego ruchu w górnośląskich hutach żelaza. Część I: Położenie górnośląskiego hutnictwa żelaznego przed wojną 1914 — 1918 r. Napisał i wydał... Katowice, 1937 r. (Drukarnia Ludowa). Cm. 24, str. 8. — Tyt. okł.
- Kucner Berys inż. Czego uczy karta wypadkowa. Warszawa, 1938 r. „Nasza Drukarnia”. Cm. 20, str. 80. Instytut Spraw Społecznych — Sprawy Bezpieczeństwa i Higieny Pracy”, Nr. 37. — Tyt. nagł.
- Maliszewski Tadeusz inż. Spawanie elektryczne. Warszawa, (1933 r.) Drukarnia Polska. Cm. 29½, str. 12. Odbitka z „Mechanika”, 1934 r.
- Mianowski Henryk inż. Rozwój szkolnictwa zawodowego w Polsce a Państwo. Szkoła Przemysłowa w Krakowie (1827 — 1937). Kraków, 1937. (Drukarnia „Orbis”). Cm. 22½, str. 27. Odb. — Tyt. okł.
- Milczędzki Zbigniew. Przemysł w województwie śląskim. Katowice, 1938 r. Skł. gł. „Nasza Księgarnia”, Warszawa. (Druk. Dziedzictwa”, Cieszyn). Cm. 24, str. 95. Wydawn. Instytutu Śląskiego.
- Mozer W. prof. Nowsze materiały stosowane w budownictwie maszyn. (Na tle wrażeń z Wystawy samochodowej w Berlinie i Targów maszynowych w Lipsku). Lwów, 1937 r. (Pierwsza Związkowa Drukarnia). Cm. 27½, str. 2 il. + 23. C. 2 zł.
- Phanhauser Jerzy inż. Organizacja laboratoriów. Referat wygłoszony w r. 1936 w Instytucie Naukowej Organizacji na specjalnym kursie dla chemików. (Warszawa, 1937 r.) Drukarnia Techniczna. Cm. 30½, str. od 289 — 296. Odb.
- Poniż W. dr. inż. Dziesięciolecie spawania konstrukcyj stalowych w Polsce. Warszawa, 1937 r. (Drukarnia Techniczna). Cm. 20½, str. 2 il. + 16. Odbitka z „Przeglądu Technicznego”, 1937 r.
- Puławski Zygmunt inż. Technika ochrony oczu. Warszawa, 1937 r. (Druk. „Biblioteka Polska”, Bydgoszcz). Cm. 20½, str. XII + 160. — „Instytut Spraw Społecznych — Sprawy Bezpieczeństwa Pracy”, Nr. 30. — Druga karta tytuł w jęz. franc.
- „Rurcciągi w Mizstach”. Warszawa, (Rozdz. I): zeszyt 1, 1937 r. „Biuro Sprzedaży Rur Zjednoczonych Odlewni Polskich „Ruropol”. (Drukarnia: St. Michalski i Cz. Ociepkó). Cm. 29½ × 21.
- Rury kanalizacyjne żeliwne. Warszawa, 1938 r. Nakł. Polskiego Komitetu Normalizacyjnego („Polskie Normy”, B-951 — 962). 8^o, str. 24. C. 3 zł.
- Skapski A., Mazanek T. i Wanner T. Controlling oxygen and inclusions during the steel making process. Varsovie, 1937. „Académie des Sciences Techniques. (Drukarnia Społeczna). Cm. 30, str. 2 il. + 10. Extr.: „Annales de l'Académie des Scien. Techn. à Varsovie”, 1937.
- Statystyka cen 1936 r. Warszawa, 1937 r. Główny Urząd Statystyczny. (Druk. Techniczna). Cm. 23½, str. 7 il. + 146. Tyt. i tekst również franc.
- Statystyka przemysłowa. Produkcja i zatrudnienie w zakładach I — VII kategorii 1935 r. Warszawa, 1937 r. Główny Urząd Statystyczny. Cm. 28½, str. LXIII + 185. — Tyt. i tekst również franc.
- Statystyka przemysłowa. Produkcja i zatrudnienie w zakładach I — VII kategorii 1936 r. Warszawa, 1938 r. Główny Urząd Statystyczny. Cm. 28½, str. XXI + 192.
- Stellecki S. Kalkulacja wstępna i ostateczna w odlewni. Warszawa, 1937 r. (Drukarnia Techniczna). Cm. 29½, str. 21. Odbitka z „Przeglądu Odlewniczego”, 1937, Nr. 10 — 11. Tyt. okł.
- Szczawiński S. i Król M. Kurs odlewnictwa. Tom 2: Metale niezależne i ich stopy w odlewnictwie. Z przedmową K. Gierdziejewskiego. Warszawa, 1938 r. Z zapomogi Min. Spr. Wojsk. Skł. gł. Księgarnia Techniczna. (Drukarnia P. Pyz i S-ka). Cm. 24 str. VIII + 248, tablic 1. — Stowarzyszenie Techniczne Odlewników Polskich.
- Szykgold Jerzy. Reforma prawa patentowego. Ochrona przedsiębiorcy czy obrona wynalazcy? Warszawa, 1938 r. (Drukarnia P. Pyz i S-ka). Cm. 24, str. 16. Odb.
- W rocznicę czterdziestolecia pracy prof. dr. inż. Andrzeja Pszenickiego. Warszawa, 1937 r. (Druk. Techniczna). Cm. 29½, str. 76. Odbitka z „Przeglądu Technicznego”, 1937 r. Nr. 21 — 22.
- (Zawiera m. in. Alfons Chmielowiec: Stateczność stalowych mostów kolejowych z uwagi na parcie wiatru. — St. Kaufman: Spawana konstrukcja stalowa gmachu Muzeum Śląskiego w Katowicach. — J. Koziłek: Szkielec stalowy hali targowej w Gdyni. — J. Ratyński: Konstrukcja stalowa świetlic dachowych Muzeum Narodowego w Krakowie).
- Wańkiewicz Melchior. C. O. P. ognisko siły — Centralny Okręg Przemysłowy. Warszawa, 1938 r. Wyd. „Rój”. (Drukarnia „Linolit”). Cm. 19, str. 164 + 2 il., tablic z ilustr. 14. C. 5 zł.
- Wasułyński Aleksander. Recherches expérimentales sur les déformations élastiques et le travail de la superstructure des chemins de fer. (Warszawa), 1937 r. „Annales de l'Académie des Sciences Techniques à Varsovie”, t. 4. Cm. 29½.
- Wasułyński Zbigniew. Wysokość kątownic o pasach równoległych. Warszawa, 1937 r. (Drukarnia Techniczna). Cm. 29½, str. 11. Odbitka z „Przegl. Techniczn.”, 1937 r.
- „W. I.” Wydawnictwo Wspólnoty Interesów Górniczo-Hutniczych. Katowice. Rak I. Nr. 1; listopad 1937 r. (Drukarnia Narodowa, Kraków). Cm. 29½ × 21.
- Zagadnienia konstrukcyjne w budowlach stalowych wykonanych ostatnio w Polsce. Katowice, 1937 r. „Poradnia Stosowania Żelaza”. 4^o, str. 72, z ilustr. C. 2.50 zł.
- Zawcry i kurki czerpalne. Uzbrojenia wodociągowej sieci domowej. Warszawa, (1937 r.). Polski Komitet Normalizacyjny. PNB od 2071 — 2091) Drukarnia „Bagatela”. Cm. 21, str. 4 il. + 22.

W. D.

WACŁAW MILLNER

BYDGOSZCZ
UL. MAZOWIECKA 29



FABRYKATY
ZNAKOWANE



PRZODUJA
NA RYNKU
KRAJOWYM



TH. POLLAK i SYN

WŁAŚC.
B. POLLAK i S-ka



FABRYKA ŚRUB
BIAŁA
KRAKOWSKA

WARSZAWSKA WYTWÓRNIA KABLI

SPÓŁKA AKCYJNA
D A W N I E J

KABLOWNIA POLSKICH ZAKŁADÓW SKODY S. A.

ZARZĄD — WARSZAWA, ŻŁOTA 68, TEL. 5.06-89

DYREKCJA — WARSZAWA, ŻŁOTA 68, TEL. 6.88-21

Dyrekcja Fabryki — Warszawa - Okęcie TEL. 9.37-51

PRODUKCJA:

Kable wszelkiego typu i rodzaju dla prądów silnych do 80.000 V, w płaszczu ołowianym i opancerzone

Kable dla prądów słabych telefoniczne, telegraficzne, dalekosiężne sygnalizacyjne i t. p.

Cenniki na żądanie.

Biuro Sprzedaży:

Warszawa — Polskie Tow. Zakładów Skody, Żłota 68, tel. 6.10-44.

Łódź — Polskie Zakłady Skody Sp. Akc., Piotrkowska 128, tel. 205-84.

Katowice Polskie Zakłady Skody Sp. Akc., Plac. J. Piłsudskiego 5, tel. 356-92.

P R O M P I L N I K I

Cęgi —

szcypce —

młotki —

klucze maszynowe —

samochodowe —

francuskie

Różne części kute
Narzędzia dla kolejnictwa

P R O M

Fabryka Pilników i Narzędzi

Sp. z o. o.

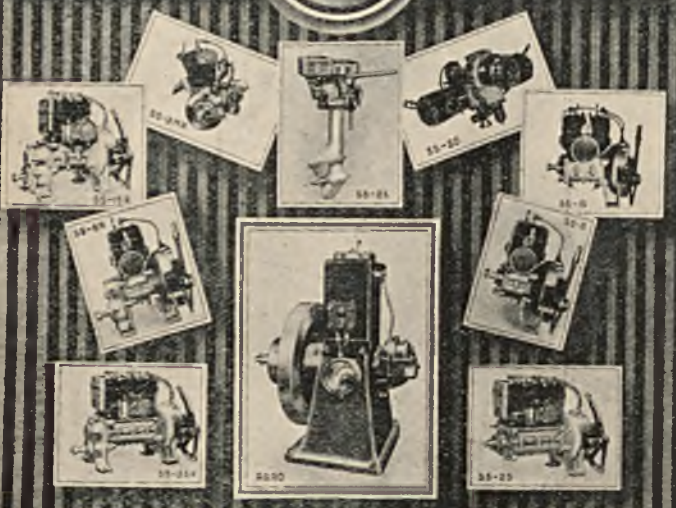
Bydgoszcz, ul. Petersona 13



A. STEINHAGEN
WARSZAWA



H. STRÁNSKÝ
UL. ZAGŁOBY 9

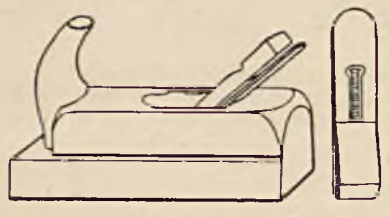


ZAL. W 1924 R. **SPREŻYNY**
DO WSZELKICH
CEŁÓW

Pierwsza krajowa
wytwórnia sprężyn
i wyrobów z drutu

'Spiral'
WARSZAWA-ŻYTŃIA 20.
telefony : 6-36-39; 6-06-98; 3-21-02.

Stanisław Gajewski



Skład
narzędzi
wszelkiego
rodzaju
i wyrobów
żelaznych

Warszawa, ul. Ś-to Krzyska Nr. 5
Telefon Nr. 5.25-55, 5.25-66

SKODA

POLSKIE ZAKŁADY
SKODY
SPÓŁKA AKCYJNA
WARSZAWA
ZŁOTA 68. TEL. 260-05

D o s t a r c z a
w różnych wykonaniach
Silniki trójfazowe
Transformatory
Generatory

Wszelkie sprężyny
wykonują
Polska Wytwórnia Sprężyn
'ZWOJ'
Warszawa, Grzybowska 55
Telef. 692-06.

BIURA WŁASNE: ŁÓDŹ — KATOWICE
PRZEDSTAWICIELSTWA: LWÓW — KRAKÓW —
POZNAŃ — WILNO — GDYNIA — BIAŁY-
STOK — TORUŃ — GDAŃSK — LUBLIN